

Preek van de Leek, oecumenische viering taakgroep VOS, 31 augustus 2025, De Schakel

Beste mensen,

De afgelopen weken speelde de preek met enige regelmaat door mijn hoofd. Tijdens mijn vakantie waar wandelen langs het strand en paardrijden een bijna dagelijkse bezigheid waren, lieten de ontwikkelingen in het land en in de wereld mij niet los. Heel eerlijk gezegd kan ik bijna geen woorden meer vinden voor alle gebeurtenissen. Toch probeer ik u vandaag mee te nemen in mijn gedachten. En hoop ik u wat inspiratie en goede moed mee te kunnen geven. Want hoe ingewikkeld en zwaar de gebeurtenissen om ons heen ook zijn, wij kunnen en moeten als individuen proberen het verschil te blijven maken in onze eigen kring.

Mijn zorg gaat de laatste tijd vooral over onze democratie. Waar het niet mogen uitkomen voor je mening, voor wie je bent en dictatoriale leiders voorheen behoorden tot andere werelddelen dan het democratische westen, lijkt dit nu te schuiven. Democratisch gekozen leiders lijken zich te ontpoppen tot dictators die bang zijn voor de mening van een ander. Er vindt steeds minder een open gesprek plaats zoals wij dat gewend zijn in onze vrije wereld. Hoe kunnen in vrijheid gekozen leiders de vrijheid van anderen ontnemen?

Draaien vrije democratische verkiezingen dan uiteindelijk de democratie zelf de nek om? En spelen de vele, tegenwoordig tweewekelijkse peilingen een rol bij de instabiliteit van het huidige landsbestuur?

Politici zijn mensen die een oplossing zoeken voor een probleem. Vaak constateert men eenzelfde probleem maar ziet men een andere oplossing. Vanuit een eigen visie op de maatschappij en samenleving.

In een gezonde democratie worden die oplossingen onderbouwd aan kiezers voorgelegd. Gaat men het debat erover aan en uiteindelijk stemt men erover en telt een meerderheid. Maar wat als je te maken krijgt met politici die niet meer naar elkaar luisteren, maar vooral hun zin willen doordrijven? Die anderen de schuld geven van wat ze zelf niet voor elkaar krijgen. Wat als het voor politici makkelijker is om verkiezingen uit te schrijven dan de verantwoordelijkheid te nemen om te besturen?

Ik weet niet hoe u hiernaar kijkt, maar ik vraag me af: hoe blijven we scherp op onze democratische rechtsstaat? Of met de woorden van Minister van Staat dhr Tjeenk- Willink te spreken: Democratie leidt niet altijd automatisch tot het beste resultaat. Maar het is wel de beste weg om tot een resultaat te komen.

Daarnaast gaan mijn zorgen ook over de toename van agressie en de afname van respect in onze samenleving.

We leven in een tijd waarin we steeds meer geconfronteerd worden met beelden van geweld en agressie. Op veel plaatsen woeden bloedige oorlogen. In eigen land zien we dat zelfs het werk van hulpverleners steeds vaker gepaard gaat met vijandigheid. Helaas werden we deze week ook in Wijchen geconfronteerd met geweld. Op twee plaatsen werden in de nacht panden beschoten. Om eigenaren of bewoners schrik aan te jagen. Ongehoord en een drama niet alleen voor de directe slachtoffers. Het geeft ook gevoelens van onveiligheid aan omwonenden en zelfs aan inwoners verder er vandaan. Hier speelt ook een rol dat heftige beelden, gedeeld door particulieren en media, een grotere impact hebben dan een bericht met foto in de krant. De vraag is wat mensen willen bereiken met het delen van zulke beelden? Waarom dit niet overlaten aan de politie op het moment dat het nodig is voor de opsporing? En het is zelfs zover dat sommige mensen anderen niet meer durven aan te spreken op hun gedrag. Ook al gaat het om zoiets als het weggooien van afval.

Het gebrek aan respect merk ik ook regelmatig in de woordkeuze van mensen. Steeds vaker is het net op 't randje wat mensen zeggen. Het is dan niet verboden of strafbaar om zoiets te zeggen, maar het draagt ook zeker niet bij aan een respectvolle samenleving.

En hoe kunnen we van medemensen verwachten dat ze fatsoenlijk met elkaar omgaan als politici en landsbestuurders, onze leiders, dat al niet doen.

Deze realiteit dwingt ons stil te staan bij de vraag: wat kunnen wij in onze eigen omgeving doen om saamhorigheid en leefbaarheid te behouden? Ik dank de taakgroep VOS - Vorming, Oecumene en Samenleving - voor de uitnodiging om het hier vandaag met u over te hebben.

Dit jaar vierden we in gemeente Wijchen en heel Nederland 80 jaar vrijheid. Een veel uitgesproken zin was: 'Dit nooit meer'. Maar wat bedoelen we eigenlijk met die woorden?

Nooit meer oorlog in Nederland?

Nooit meer oorlog in Europa?

Nooit meer oorlog in de wereld?

Of bedoelen we de genocide die toen plaatsvond?

In de huidige wereldsituatie is het overduidelijk dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, maar een ideaal waar we ons elke dag voor moeten hardmaken. Nieuwe oorlogsslachtoffers vallen elke dag, op meerdere plekken in de wereld. Je kunt je afvragen wat we hebben geleerd van eerdere oorlogen. We zeggen nooit meer maar doen het steeds weer.

En wat als een van die oorlogen karaktertrekken krijgt van genocidaal geweld, zoals benoemd door het NIOD, ons Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies?

En wat als deze oorlog geleid wordt door het regime van een land waarvan het volk zelf het slachtoffer van weleer is?

Waar trek je een streep?

De verschrikkelijke berichten en beelden leiden tot emoties in ons eigen land, in onze gemeente. Zoals we hier bij elkaar zitten, wensen we ons vrede op aarde voor iedereen, ongeacht tot welk land of welk volk je behoort. Het is zo'n grote wens, bijna te groot voor de lokale samenleving. Maar we moeten ergens beginnen om werk te maken voor vrede en 'dit nooit meer'. Laten we in ieder geval, in deze polariserende wereld, verschillen overbruggen, de overeenkomsten in elkaar zien en onze handen naar elkaar uitreiken.

Ter overdenking heb ik laatst een gedicht van Toon Tellegen voorgelezen aan de gemeenteraad. Dit gedicht vind ik voor vandaag ook passend:

Ik trok een streep;
Tot hier,
Nooit ga ik verder dan hier.
Toen ik verder ging
Trok ik een nieuwe streep,
En nog een streep.
De zon scheen
En overal zag ik mensen,
Haastig en ernstig,
En iedereen trok een streep
Iedereen ging verder."

Van de verschrikkelijke oorlogen waar ik het net over had, neem ik u graag mee naar de situatie dichterbij huis.

Wij, als burgers, hebben de kracht om verschil te maken. Niet door het negeren van de harde werkelijkheid, maar door er op een respectvolle en open wijze over in gesprek te gaan.

Ik merk met trots dat in onze gemeente de betrokkenheid – het écht kijken in elkaars ogen, het luisteren naar de ander – nog volop aanwezig is. Wij weten dat het juist de confrontatie met een tegenovergestelde mening is die ons kan helpen te groeien. Wij hebben de vaardigheid om verder te kijken dan de grenzen van ons eigen denken en zo samen te bouwen aan een toekomst waarin iedereen zich gehoord en gewaardeerd voelt. Ook als het gesprek soms lastig is.

Die saamhorigheid is kenmerkend voor ons Wijchenaren. Juist nu de polarisatie in de samenleving toeneemt moeten we de handen ineen blijven slaan. Ook onze gemeentelijke politiek is een uiting van verschillende kleuren. Men heeft verschillende ideeën en opvattingen, maar gaat hand in hand om te werken naar een nog betere en mooiere gemeente. Daar kunnen landelijke politici nog wat van leren. We zien te vaak, zeker op landelijk vlak, dat er keiharde beloftes worden gedaan wetende dat deze niet kunnen worden nagekomen. Dit zorgt ervoor dat het vertrouwen in de overheid afneemt. Als politici en bestuurders moeten we ons bewust zijn van hetgeen we uitstralen en zeggen.

We leven in een tijd waarin een gesprek met een andersdenkende al gauw leidt tot een wedstrijdje overtuigen. Terwijl juist een goed gesprek kan leiden tot nieuwe inzichten en begrip. Natuurlijk is het fijn om vooral bevestigd te worden in je eigen denken. Maar vergeet niet: we krijgen steun van de mensen die het met ons eens zijn, maar groeien door de gesprekken met mensen die het met ons oneens zijn.

Dus ga het gesprek aan buiten je eigen leefwereld, blijf nadenken en blijf verstandig.

Ik weet dat mensen zich zorgen maken over de polarisatie in de samenleving. De verslechterde omgangsvormen en verharding in het politieke en publieke debat. En dat men zich ergert aan uitingen die als extreem en radicaal worden ervaren. Die polarisatie ervaart men vaak overigens niet in eigen kring. Ook al kent ieder van ons wel iemand die ongefundeerd standpunten verkondigt, of met een standpunt mijlenver van je eigen denkbeelden afstaat.

Als dat zo is, dan is de veel besproken kloof in de samenleving minder diep en breed en wel degelijk overbrugbaar. Als we dat maar willen en eraan willen werken, als we maar met elkaar respectvol in gesprek willen in plaats van elkaar met name op social media de maat te nemen. Als bijna niemand die polarisatie wil, waarom is er dan zoveel aandacht voor onverzoenlijke schreeuwers en zelfbenoemde toetsenbordhelden?

Ik stel voor dat we ons, zoals we hier samen zijn, voornemen in gesprek te gaan en te blijven, zonder vooroordelen, met respect voor elkaar, voor onze mening uit te komen en te luisteren naar de mening van een ander, op zoek naar de overlap, naar waar we elkaar vinden, open, oprecht en niet bang voor die ander. Zodat we met zijn allen kunnen bouwen aan onze mooie Wijchense samenleving.

Beste mensen,

Er is een gezegde 'Spreken is zilver, Zwijgen is goud', maar ik denk dat er op dit moment veel te winnen is als we elkaar beter leren kennen. En daarom sluit ik af met de woorden, die ik wel eens vaker heb uitgesproken: Zwijgen is zilver, spreken met elkaar is goud!

Dank jullie wel.